

Itä- ja Pohjois-Lapin kuntien hallitusohjelmataavoitteet

1. Saavutettavuus ja tietoliikenneyhteydet

Panostukset Itä- ja Pohjois-Lapin saavutettavuuden ja tietoliikenneyhteyksien parantamiseen palvelisivat alueen elinvoimaa ja edistäisivät yritysten toimintaedellytyksiä ja työllisyyttä.

Väylien ylläpitäminen ja saavutettavuuden parantaminen vahvistaisi Itä- ja Pohjois Lapin kytkeytymistä vahvemmin muun Lapin taloudelliseen kasvuun. Samalla vahvistettaisiin Suomen ja koko EU:n kansainvälisiä liikenneyhteyksiä Norjaan ja Venäjälle. Saavutettavuus on myös matkailuelinkeinon kehittämisen edellytys.

Liikenne- ja viestintäinfrastruktuurihankkeissa tulee hyödyntää maksimaalisesti erilaisia eurooppalaisia rahoituslähteitä. Hallituksen tulisi aktiivisesti edistää näitä hankkeita osana eurooppa-politiikkaansa. Monet Lapin hankkeet ovat poikkeuksellisia eurooppalaisessa mittakaavassa.

Maantieliikenne – kuljetusten selkäranka

Lapin liikenne nojautuu pitkälti maantieliikenteeseen, joka on erityisesti raskaan liikenteen osalta kasvussa. Lapin maantieliikenteen erityispiirteinä ovat pitkät etäisyydet sekä vaikeat luonnonolosuhteet. Lapin tieverkko vanhenee ja teiden kunto rapistuu. Erityisen tärkeää on varmistaa maantieliikenteen turvallisuus sekä edellytykset elinkeinoelämän kuljetuksille, kuten puu- ja malmikuljetuksille sekä matkailuliikenteelle. Liikenteen ilmastopäästöjä pienentävät suuremmat rekkakoot edellyttävät parempaa teiden kunnossapitoa. Näistä tekijöistä johtuen on tarpeen turvata Lapin teiden ylläpidon resurssit.

Valtatie 4 – yhdistää Suomen ja EU:n jäämereen

Pohjois-Lapin halki kulkeva E75 eli nelostie on keskeinen matkailu-, kaivos- ja puutavarakuljetusreitti, joka yhdistää Suomen jäämereen ja Pohjois-Norjaan. Raskaan liikenteen kuljetukset nelostiellä ovat lisääntyneet erityisesti kaivoskuljetusten takia. Pelkästään Kevitsan kaivoksen kuljetukset ovat noin 250 000 tonnia vuodessa. Lähitulevaisuudessa suuret metsä- ja bioteollisuuden investoinnit Kemi-Tornion alueella tulevat lisäämään merkittävästi jo nykyään yli 300 000 tonnin vuotuisia puukuljetuksia. Lisääntyneen liikenteen takia on välttämätöntä osoittaa varoja nelostien perusparannukseen ja uusiin investointeihin, jotta liikenteen turvallisuus voidaan taata.

Valtatie 5 – itäinen valtavyöly

Valtatie 5:n liikennemäärät ovat jatkuvasti kasvaneet. Tietä pitkin kulkevat henkilö- ja tavaraliikennemäärät ovat erittäin suuret jo nyt, ja tie tarjoaa vaihtoehdon ruuhkaiselle valtatie 4:lle. Tästä johtuen tienkuntoon ja ylläpitoon on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta turvallinen ja sujuva liikennöinti voidaan turvata myös jatkossa, vaikka Kajaanista Sodankylään ulottuva osuus tiestä ei tullut osaksi runkoverkkoa.

Kantatie 82 – yhteys Itä-Lappiin ja Venäjälle

Itä-Lapin elinkeinoelämän valtaväylä on Vikajärveltä Kemijärven kautta Sallaan kulkeva kantatie 82. Tiellä liikenne lisääntyy ja on jo kasvanut huomattavasti teollisuuden, puutavarakuljetusten, Rovajärven ampuma-alueen, matkailun ja Sallan kansainvälisen (EU-Venäjä) raja-aseman vuoksi. Kemiin ja Kemijärvelle suunnitteilla olevat biojalostamot sekä Savukoskelle kaavailtu Soklin kaivos tulevat lisäämään raskaita kuljetuksia huomattavasti lähitulevaisuudessa. Tien turvallisuus on jo tällä hetkellä poikkeuksellisen heikko. Kantatie 82, kuten mitkään muutkaan Itä-Lapin valtaväylistä eivät kuulu runkoverkkoon, eikä kunnossapidon taso ole tästä johtuen riittävää.

Raideliikenne – kohti ilmastoystävällistä liikennettä Pohjoisessa

Lapin ilmastoystävälliset liikenneyhteydet nojautuvat vahvasti raideliikenteen kehittämiseen. Erityisesti kehittyvä matkailu sekä kasvavat teollisuuden raskaat kuljetukset edellyttävät panostuksia raideyhteyksiin. Rautateiden henkilöliikenteen kehittäminen edistäisi myös alueen saavutettavuutta sekä vihreää ja ympäristöystävällistä matkailua.

- Pääradan liikennekapasiteettia Lapin junayhteyksille tulee lisätä
- Paikallisen henkilöliikenteen ja Kemijärven yöjunaliikenteen edellytykset on turvattava
- Yöjuna- ja autojunaliikenteen sekä teollisuuden raskaiden kuljetusten edellyttämä vaunukalusto tulee mitoittaa vastaamaan kysyntää
- Lapin raideyhteyksien pitkän aikavälin kehittäminen tulee huomioida niin kansallisessa kuin EU-tasoisessa suunnittelutyössä

Tietoliikenneyhteydet muun maan tasolle

Nopeat tietoliikenneyhteydet ovat turvallisen ja toimivan yhteiskunnan edellytys, joita tarvitsevat paikallisväestön lisäksi elinkeinoelämä sekä alueen tutkimus- ja koulutusyksiköt. Nopeiden tietoliikenneyhteyksien rakentaminen ei onnistu markkinaehtoisesti Pohjois- ja Itä-Lapin pienissä kunnissa. Näille harvaan asutuille ja pitkien etäisyyksien alueille tulee järjestää erillisrahoitus nopeiden tietoliikenneyhteyksien rakentamiseksi.

Lisäksi ajoneuvojen testaustoiminta tarvitsee kasvavassa määrin 5G-tekniologiaa, samoin kuin modernit kaivokset. Paikallisille 5G-tarpeille tulee luoda kehittymisedellytykset.

2. Kuntatalous, kaivos- ja metsätulot sekä investointien rahoitus

Palvelujen järjestäminen Lapissa on haastavaa mm. harvan asutuksen ja pitkien etäisyyksien takia. Useimmat Lapin kunnista kärsivät väkiluvun vähenemisestä, mikä entisestään vaikeuttaa kuntien taloustilannetta. Toisaalta Lapissa on huomattavat luonnonvarat, jotka hyödyttävät koko Suomea. Näitä ovat mm. metsät, joet, luonnonpuistot ja malmivarannot. Lapin kuntien saama taloudellinen hyöty näistä on kuitenkin vähäinen.

Metsähallituksen yhteisöverosta suurempi osa sijaintipaikkakunnalle (metsäerä)

Metsähallituksen metsähakkuista saamat tulot Itä- ja Pohjois-Lapin alueella on erittäin merkittäviä. Metsähallituksen hakkuutuotoista maksamista yhteisöveroista tulee jäädä oikeudenmukainen ja entistä suurempi osuus metsien sijaintipaikkakunnalle. Suojelualueiden merkitys tulee ottaa huomioon niin, ettei mittavista suojelualueista aiheudu kunnille verotulojen menetyksiä, kuten tällä hetkellä tapahtuu.

Metsäerän tuloutusperusteeksi tulee valita Metsähallituksen hakkuiden nettotuloista laskettava prosentuaalinen malli siten, että 25 prosenttia hakkuiden nettotuloista tuloutetaan hakkuiden sijaintikuntaan.

Kaivosveron tuotto sijaintipaikkakunnalle

Mahdollisen kaivosveron tuotto tulee jäädä kaivosten sijaintikunnille. Tätä kautta voidaan varmistaa kaivosten vaatiman palvelutuotannon järjestäminen sekä varautuminen kaivostoiminnan päättymiseen. Kaivosvero edistää merkittävästi kaivosten sosiaalista hyväksyntää.

Valtionosuuksia tarvitaan

Valtionosuuksien jakamisessa on huomioitava Lapin erityisolosuhteet, kuten pitkät etäisyydet, kylmä ilmasto ja harva asutus. Valtionosuudet takaavat viime kädessä kuntien toimintakyvyn ja kuntalaisten peruspalveluiden toteutumisen.

Kiinteistöjen poistot huomioitava paremmin kriisikuntakriteeristöissä

Kuntien vanhojen kiinteistöjen alaskirjaamiset tulee huomioida kriisikuntakriteereissä niin, ettei kunnat joudu tämän takia taloudellisesti kestävämpään tilanteeseen.

Työllisyysperusteinen investointituki

Kataisen hallituksen kaudella lakkautettu työllisyysperusteinen investointituki tulee palauttaa. Sen avulla alueilla vaikuttavuudeltaan merkittävät, mutta investointeina pienehköt hankkeet lähtevät liikkeelle ja työllisyys kehittyy. Muun muassa Metsähallituksen luontopalvelut ja kunnat käyttivät tätä joustavaa työkalua hyvin kokemuksiin ja tuloksiin. Nämä sykäisinvestoinnit mahdollistavat yritysinvestointeja ja synnyttävät näin pysyviä työpaikkoja ja kasvua

EU-hankerahoitus myös kuntien elinvoimainvestointeihin

Seuraavan EU-rahoituskauden hankkeissa tulee voida rahoittaa myös kuntien ja vastaavien organisaatioiden elinvoimainvestointeja.

3. Luontomatkailu

Matkailun kehittyminen Itä- ja Pohjoislapissa edistää työllisyysastetta ja alueen hyvinvointia. Erityisesti luontomatkailu ja matkailun ympärivuotisuus ovat kehityskohteita. Toivottavaa olisi, että valtion toimet tukisivat paikallista matkailua, eivätkä veisi niiltä edellytyksiä.

Metsähallituksen luontoinfrastruktuuriin panostuksia

Luontomatkailu on kovassa kasvussa Lapissa ja siksi Metsähallituksen luontomatkailuinfran ja reitistöjen ylläpitämisen sekä kehittämisen rahoitustaso tulee nosta. Luontomatkailun infrastruktuurin alasajo on lopetettava. Korjausvelkaa on kertynyt Metsähallituksen Lapin Luontopalvelujen hoitamilla kohteilla 14,3 miljoonaa euroa. Luontomatkailuinfrastruktuuria kaikissa luontomatkailukohteissa ja -alueilla tulee saada korjatuksi ja ylläpidettyä. Ympärivuotisen matkailun kehittäminen ja luontomatkailun toteuttaminen kestävästi ja luontoarvoja säilyttäen edellyttää toimivaa luontopalvelujen infrastruktuuria ja kunnossa olevia reittejä. Tämä on merkittävä asia myös koko Lapin ja Suomen matkailuimagolle.

Metsähallituksen tonttihinnoitteluun kohtuullisuutta

Metsähallituksen tonttihinnoittelun tulee järkipäristää erityisesti hitaasti kehittyvillä matkailualueilla. Nykyinen, rakennusoikeusperusteinen tonttihinnoittelu luo ympäristön kannalta kyseenalaisia kannustimia sekä kohtuuttomia kulurasitteita yrittäjille. Tonttihinnoittelun (tonttivuokra) tulisi perustua ennemmin toteutuneisiin rakennusneliöihin.

4. Yhteiskunnan peruspalvelut turvallisuuden alalla

Lapin elinkeinoelämä kehittyy voimakkaasti. Matkailu kasvaa 20 prosentin vuosivauhdilla. Luonnonresursseihin perustuvia hankkeita on vireillä Kemi-Tornion alueella, Keski-Lapissa ja Itä-Lapissa. Muita teollisia ja palvelutuotantoon liittyviä hankkeita on vireillä runsaasti. Erityisesti matkailun mutta myös muun elinkeinotoimen kehittyessä on turvallisuuteen liittyvien viranomaispalvelujen kehittäminen välttämätöntä. Kasvava toimeliaisuus vaatii, että yhteiskunnan peruspalvelut ovat kunnossa myös turvallisuuden osalta.

Rajaturvallisuus

Rajaturvallisuus on muuttuneen turvallisuustilanteen keskiössä. Rajavartiolaitos toimii syrjäseutujen ihmisten tukena ja turvana itärajan harvaan asutulla alueella ydintehtäviensä ohella. Vaikka itärajan elektronista valvontaa lisätään, mikä sinällään vähentää henkilöresurssien tarvetta, ovat muut viranomaistehtävät lisääntymässä mm. matkailusta johtuen. Niiden vaatima riittävä resurssit on turvattava.

Poliisitoimi

Poliisin resurssit ovat riittämättömät vastaamaan ihmisten arkipäivän turvallisuustarpeisiin Itä- ja Pohjois-Lapissa. Laajalla alueella poliisihälytysten vasteaika on kohtuuttoman pitkä, jopa tunnista kahteen.

Pelastustoimi

Lapin pelastuslaitoksella on virka- ja työsuhteiset palokuntaresurssit ainoastaan Torniossa, Kemissä ja Rovaniemellä. Koko muun maakunnan palo- ja pelastustoimi on vapaaehtoisten palokuntien varassa. Tilanne on kestämaton, eikä kykene vastaamaan kehittyvien elinkeinojen ja asukkaiden tarpeisiin. Vakinaisen ammattihenkilökunnan määrää on lisättävä Lapin seutukeskuksissa.

Lisätietoja:

Dina Solatie
Kehittämispäällikkö
Itä-Lapin kuntayhtymä
Kuusaniemenkatu 2 A
98100 Kemijärvi
Puh. 040 354 8370
dina.solatie@kemijarvi.fi
www.italappi.fi

Timo Lohi
Kehittämispäällikkö
Pohjois-Lapin kuntayhtymä
PL60
99601 Sodankylä
Puh. 040 525 4292
timo.lohi@sodankyla.inet.fi